

**GROOTOUDERS
VOOR HET KLIMAAT**

JAARVERSLAG 2023

januari 2023 - december 2023

INHOUD

INLEIDING

3

1. GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT – WIE ZIJN WIJ

5

2. LANDELIJKE ACTIES

7

- 2.1 Pleindemonstraties
- 2.2 Andere acties richting politiek
- 2.3 Campagne Verkiezingen
- 2.4 Campagne Toekomststoel
- 2.5 Campagne Wind en Zon zijn van ons
- 2.6 Overige acties

3. COMMUNICATIE

12

- 3.1 Website
- 3.2 Nieuwsbrieven
- 3.3 Sociale media
- 3.4 YouTube
- 3.5 In de media

4. BEWUSTWORDING

15

- 4.1 Webinars en lezingen
- 4.2 Inspiratiedag

5. LOKALE GROEPEN

17

6. SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES

20

7. AMBASSADEURS

21

8. INTERNE ORGANISATIE

22

BIJLAGE: STATISTISCHE GEGEVENS

24

- A. Bekendheid
- B. Financieel

INLEIDING

Beste lezers,

Met trots presenteren wij het jaarverslag van Grootouders voor het Klimaat over 2023. In een wereld waar de temperatuur onverminderd stijgt, vinden wij als grootouders hoop en inspiratie in het feit dat wij de generatie kunnen zijn die de koers van onze planeet verandert. Het is een inspirerende reis, waarbij we niet alleen het bewustzijn vergroten, maar ook concrete acties ondernemen om de verbrandingseconomie te transformeren naar een duurzame samenleving.

Zo gingen we elke 2 weken in gesprek met politici in Den Haag. Lokale groepen spraken met gemeenteraden en wethouders. We organiseerden op 24 juni de Dag van de Urgentie, onze Toekomststoel reist langs de fractiekamers op het Binnenhof en staat inmiddels op ruim 30 plekken in gemeenten en provinciehuizen, we waren in gesprek met burens en mensen op straat. Vele Grootouders waren bij de supportdemonstraties tegen fossiele subsidies en namen deel aan de grote Klimaatmars op 12 november! We werden verrast door de vervroegde verkiezingen, maar voerden een succesvolle campagne, die niet alleen mensen bewust maakte van nodige acties voor het klimaat, maar ook veel extra aanmeldingen opleverde! In 2023 zagen we het aantal lokale groepen enorm snel toenemen tot 38!

De verkiezingsuitslag maakte eens te meer duidelijk dat we nieuwe manieren moeten zoeken om mensen bij de klimaatproblematiek te betrekken: Een verhaal dat niet alleen hoop geeft en inspireert, maar ook resoneert bij beleidsmakers in politiek en bedrijfsleven. Ons verhaal is de sleutel tot een bredere impact, en daarom nodigen we iedereen uit om deel te nemen aan het vormen van dit nieuwe hoofdstuk. Weten dat elke kleine stap telt.

We hebben bewezen dat grootouders een krachtige bron van inspiratie zijn voor onze kinderen en kleinkinderen.

Laten we blijven streven naar een wereld waarin onze kleinkinderen kunnen opgroeien temidden van groene velden, schone lucht en duurzame energie. Samen kunnen we de klimaatcrisis afwenden en bouwen aan een toekomst die getuigt van onze vastberadenheid, hoop en liefde voor de generaties die na ons komen.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Grootouders voor het Klimaat,

Corina van Arnhem

FEBRUARI 2024

HOE GAAT HET MET HET KLIMAAT?

We beginnen nu eens met het goede nieuws: de verwachte opwarming aan het eind van deze eeuw is niet langer 4 tot 5 graden, zoals in 2015, [maar 2,5 tot 3 graden](#) boven het pre-industriële tijdperk. En heel veel landen (goed voor 81% van de mondiale uitstoot) hebben beloofd dat ze tussen 2050 en 2070 de CO2 uitstoot naar nul willen gaan brengen. De realisatie daarvan is nog erg onzeker, maar dan zou de opwarming op 2 graden uitkomen, dicht bij het doel van het Parijs Akkoord. Er is dus de afgelopen 10 jaar veel verbeterd.

De kosten van zonne- en windenergie zijn sterk gedaald, op de meeste plaatsen in de wereld nu goedkoper dan fossiele energie. De verwachting is dat deze kosten nog verder dalen. Dat geeft hoop dat landen sneller hun CO2 uitstoot zullen verminderen dan ze nu in hun plannen hebben staan en dat we daarmee inderdaad onder de 2 graden opwarming zouden kunnen blijven.

Dat zal niet vanzelf gaan en zal nog veel inspanning vragen om het klimaatbeleid vast te houden en aan te scherpen. De mondiale uitstoot van broeikasgassen heeft zijn hoogste punt nog niet

bereikt, maar we zitten dicht bij dat moment. Ook als een daling van de mondiale uitstoot wordt ingezet, zal de opwarming nog doorgaan totdat een netto nul uitstoot van broeikasgassen (uitstoot minus de vastlegging van CO2 in de bodem en in bossen) is bereikt.

Intussen zal er nog veel slecht nieuws over de klimaatverandering verschijnen. Zo was het jaar 2023 [het warmste jaar](#) met een wereldgemiddelde temperatuur van bijna 1,5 graden boven pre-industrieel, was de hoeveelheid zee-ijs rond Antarctica het laagst, en waren de oceanen warmer dan eerder gemeten. Ook voor Nederland was 2023 het warmste jaar, berichtte het KNMI in haar [jaaroverzicht 2023](#). Voorlopig zal de opwarming nog toenemen, maar dat betekent niet dat de wereld aan de rand van de afgrond staat.

We zijn dus nog niet te laat om klimaatverandering binnen de perken te houden. Onze inzet is daarvoor wel van groot belang. Meer over een optimistischer geluid over de staat van het klimaat: lees het [boek van](#) of [artikelen over Hannah Ritchie](#).

1. GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT – WIE ZIJN WIJ?

MISSIE

Grootouders voor het Klimaat is een groep van zeer bezorgde en gedreven grootouders en andere senioren die bij willen dragen aan een leefbare wereld voor de volgende generaties over de hele wereld. Dit doet zij door het bevorderen van adequaat klimaatbeleid bij overheid en bedrijfsleven en van klimaatbewustzijn en gedragsverandering bij de burger.

Onze missie is nader uitgewerkt in een **visie** en **doelen**, welke kunnen worden geraadpleegd [op dit deel van de website](#) of in het jaarverslag van 2022.

Voortgekomen uit Urgenda, bestonden we op 1 juni 2023 een jaar als zelfstandige Stichting Grootouders voor het Klimaat.

STRATEGIE

Onze doelstellingen willen we bereiken door:

- Groei van de beweging
- Beïnvloeden van de politiek
- Beïnvloeden van bedrijven en instellingen om duurzaam te werken, te produceren en te investeren
- Bevorderen van de bewustwording omtrent klimaatverandering middels communicatie, educatie en voorlichting
- Samenwerken met andere organisaties

Groei

Steeds meer senioren sluiten zich bij ons aan. Het aantal abonnees op de nieuwsbrief steeg in 2023 van ruim 3.500 aan het begin, tot 4.500 aan het eind van het jaar. Het e-mail adressenbestand steeg van ongeveer 7.200 tot 9.063. Op een totaal van zo'n 3 miljoen grootouders en senioren in Nederland is onze aanhang nog zeer bescheiden. Reden om voortdurend de publiciteit te zoeken.

Beïnvloeding

We zijn actief met het bewerken van de politiek via regelmatige demonstraties bij de Tweede Kamer, die sinds 2016 twee keer per maand plaatsvinden. Ook schrijven we brieven aan politici en publiceren we in de media. Voorafgaand aan de verkiezingen van november hebben we campagne gevoerd om kiezers aan te moedigen vóór een effectief klimaatbeleid. Verder werken we aan bewustwording over klimaatverandering via lezingen, webinars en voorleesacties op scholen. Onze boodschap is steeds dat er dringend actie nodig is om te zorgen voor een duurzame toekomst voor de toekomstige generaties. De Campagne Toekomststoel die erop is gericht om bij besluitvormende organen van overheid en bedrijfsleven een symbolische stoel te plaatsen om het belang van toekomstige generaties te benadrukken, beoogt daar ook een bijdrage aan te leveren.

Bewustwording

Senioren kunnen ook zelf op hun niveau maatregelen nemen om klimaatschade te beperken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het kiezen van een vakantiebestemming die niet te veraf ligt, aan het opwekken en gebruiken van duurzame energie, het bewuster consumeren, het eten van meer groente en plantaardige eiwitten, gebruik maken van openbaar vervoer en minder of niet vliegen.

Middels communicatie aan abonnees van de nieuwsbrief en bezoekers van de website willen we het bewustzijn bevorderen dat er nog veel aan het klimaatbeleid en het gedrag van burgers kan veranderen.

Samenwerking en Internationaal

Waar mogelijk en nuttig werken we samen met andere organisaties. Er is landelijk samen gewerkt met Urgenda, de Jonge Klimaat Beweging, Fossilvrij NL (bij aanvechten Corendon reclames en pensioenfonds PFZW), Milieudefensie (bij de Krimp Schiphol demonstraties). Lokaal is er samenwerking in klimaatcoalities met o.a. Milieudefensie en Extinction Rebellion.

Ons initiatief om een netwerk van Europese Grootouders te vormen, heeft op 1 december 2023 geleid tot de oprichting van "[European Grandparents for Climate](#)". Leden zijn momenteel Grootouderorganisaties uit Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk en België. Wij zijn ook lid geworden en bovendien steunen we de organisatie actief. In het kader van de oprichting is contact gelegd met Europarlementariërs, en de Europese verkiezingen (6-8 juni 2024) zijn een belangrijk aandachts- en actiepunten.

2. LANDELIJKE ACTIES

2.1 PLEINDEMONSTRATIES

Op 19 januari was de eerste Pleindemonstratie van 2023. Als pleingasten ontvingen we dit jaar achtereenvolgens:

- Carla van Viegen, Statenlid in Zuid-Holland voor de PvdD
- Arjen Veerman, Statenlid in Zuid-Holland voor het CDA
- Ernst Boutkan, Tweede Kamerlid voor Volt
- De Pleindemo van 6 april vond plaats bij het hoofdkantoor van Shell Nederland
- Han Blok, milieubioloog, waarbij ook minister Adema en Evita Rozenberg (D-66 Zuid Holland) even langskwamen
- Leo van Kampenhout van Fossielvrij NL, onderzoeker van energie-systemen
- Minister voor Klimaat en Energie Rob Jetten, al was dat enigszins toeval
- Ambassadeur van de Grootouders econoom prof. Hans Opschoor
- Christine Teunissen, Tweede Kamerlid van de PvdD
- Suzanne Kröger en Joris Thijssen, Tweede Kamerleden voor GL/PvdA

In september en oktober ontvingen we geen pleingasten maar sloten we aan bij de steundemonstratie van XR voor het afschaffen van fossiele subsidies. Daarbij zongen we de LUISTERLITANIE, waarin we de politiek oproepen te luisteren naar de stemmen op en bij de A12.

Op 9 november vond de landelijke kick-off van onze Verkiezingscampagne plaats op het Spuiplein. Daar voerden we een flashmob uit en presenteerden we de LUISTERLITANIE VOOR DE VERKIEZINGEN. Ter afsluiting overhandigden wij op 7 december [ons geactualiseerde tien-puntenplan](#), vergezeld door Sinterklaas, bij de Tweede Kamer.

Aanbieding petitie in het Ministerie van Buitenlandse Zaken

2.2 ANDERE ACTIES RICHTING POLITIEK

28 januari:

Extinction Rebellion hield een blokkade-actie op de A12 in Den Haag. Grootouders voor het Klimaat heeft opgeroepen tot [deelname aan de gelijktijdige steundemonstratie](#) in de nabijheid, waaraan ook werd deelgenomen door Urgenda en vele andere organisaties, zoals Fossilvrij, Oxfam, Milieudefensie, de Jonge Klimaat Beweging, FNV, Humanistisch Verbond, Greenpeace en andere.

Bij een soortgelijke actie op 11 maart komen enkele grootouders aan het woord [in deze video-reportage](#). We waren ook aanwezig bij de demonstraties die later in het jaar plaatsvonden.

16 februari:

Wij werden ontvangen op het Ministerie van Buitenlandse Zaken

waar we een petitie aanboden aan de heer Mollema, directeur Communicatie. We eisen van onze politieke vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties, dat alsnog wordt ingestemd met de resolutie van Vanuatu. Hierin vragen 16 arme landen die getroffen worden door klimaatverandering, een advies van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) over de wettelijke verplichting van alle staten m.b.t. hun klimaatdoelstellingen. Wij willen dat Nederland met de resolutie instemt, wat in overeenstemming is met het Urgenda-arrest en het Klimaatakkoord van Parijs. De actie heeft succes: Nederland stemt uiteindelijk in.

Op 16 mei hebben drie leden van het bestuur een gesprek gehad met het Noord-Hollandse Statenlid Michel Klein van de Christen Unie. De bedoeling van dit gesprek was om Michel op de hoogte te brengen van onze beweging en om van hem te vernemen hoe zijn fractie staat tegenover klimaat en alles wat daarmee te maken heeft.

Op 22 mei 2023 verscheen in de NRC een pagina-grote [advertentie met een Brandbrief aan het Kabinet](#) om te stoppen met fossiele subsidies. Ook de Grootouders voor het Klimaat behoren tot de ondertekenaars van deze brief.

Op 26 juli 2023, na de val van het kabinet, doet Grootouders voor het Klimaat mee met een brede coalitie van maatschappelijke organisaties om de Tweede Kamer [op te roepen de klimaataanpak niet tot stilstand te laten komen](#).

Op 18 september 2023 hebben de Grootouders [commentaar gegeven op het concept Nationaal Plan Energiesysteem 2050](#).

2.3 CAMPAGNE VERKIEZINGEN

Op [diverse manieren](#) hebben we vanaf half augustus, met het oog op de verkiezingen voor de Tweede Kamer in november, onze standpunten geventileerd. We hoopten daarmee vooral de senioren onder de stemmers te bereiken en te overtuigen op een klimaatvriendelijke partij te stemmen. Hiervoor werd tevens extern advies ingehuurd. [Hier is te lezen](#) wat we zoal hebben gedaan. Na de verkiezingen, die helaas een verschuiving lieten zien naar minder prioriteit voor klimaatbeleid, hebben we alle verkozen leden van de Tweede Kamer een brief gestuurd, waarin we er bij hen op aandringen de zorg voor een leefbare toekomst van de kleinkinderen serieus te nemen en waarin we hen ons geactualiseerde 10 punten plan hebben aangeboden.

Sinterklaas was gaarne bereid om ons 10-puntenplan aan Tweede Kamerleden Kröger en Thijssen aan te bieden. De overige Kamerleden kregen dit plan per mail toegestuurd

Grootouders Hans van Dijk en Marlies Gommers op het Hoofdkantoor Shell

Gemeentehuis Eindhoven

Grootouder Ilona Hofstra overhandigt de Toekomststoel aan voorzitter Kim Putters van de Sociaal Economische Raad

2.4 CAMPAGNE TOEKOMSTSTOEL

De [toekomststoel](#) heeft in de loop van het jaar op een flink aantal nieuwe plekken zijn intrede gedaan. Na de aanbieding van de Toekomststoel in 2022 aan fracties in de Tweede Kamer, zijn 31 stoelen in 2023 overgedragen. De provincies Utrecht, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland hebben een stoel in ontvangst genomen. Evenals de gemeenten Eindhoven, Utrecht, Den Bosch, Zutphen, Den Haag en Rotterdam. Een stoel is demonstratief aangeboden aan Shell. En er is er een besteld door de Nationale Politie. En een is er verwelkomd door de SER. Namens de SER nam Kim Putters een Toekomststoel in ontvangst.

Dankzij een alerte grootouder in Utrecht kreeg onze Toekomststoel tijdens de Klimaatweek in oktober een plaats in de tentoonstelling DE STOEL in het Centraal Museum in Utrecht. Ook kleine ondernemingen en particulieren hebben stoelen besteld.

2.5 CAMPAGNE WIND EN ZON ZIJN VAN ONS

In 2023 zijn de eerste stappen gezet voor een campagne om burgers en kleine bedrijven weer zeggenschap te geven over hun duurzame energievoorziening. Daarvoor worden twee sporen bewandeld: (1) een lobby, in samenwerking met de koepel van energiecoöperaties in Nederland, Energie Samen. Om de regelgeving aan te passen, zodat zelf opgewekte energie ook zelf kan worden gebruikt en gedeeld; (2) de oprichting van een eigen energiecoöperatie die, met een grote aanhang, als een van de spelers in het energieveld kan ijveren voor zo'n systeem. In december leidde dit formeel tot de oprichting van de coöperatie. Voor meer informatie [zie onze website](#).

2.6 OVERIGE ACTIES

Dag van de Urgentie 24 juni

De rechtbank deed op 24 juni 2015 de bekende fundamentele uitspraak in de Urgenda-zaak: de overheid moet zich houden aan de afspraken die in het Parijs-akkoord zijn gemaakt. Deze dag grepen de Grootouders voor het Klimaat voor de 2e keer aan om de overheid en bedrijven op te roepen om over te gaan tot reductie van de CO₂ uitstoot. Dit jaar luidden we "DE NOODKLOK VOOR HET KLIMAAT".

We luidden de noodklok in 16 steden verspreid over het hele land. Op een centrale plek bij het stadhuis of een kerk spraken we een speech uit, deelden flyers uit en lieten de klokken luiden. [Zie hier de foto-impressie](#).

Klacht tegen reclame Corendon

In november 2022 dienden we samen met Fossilvrij een klacht in bij de Reclame Code Commissie over advertenties voor vliegvakanties van Corendon. De klacht is in behandeling genomen en in juli 2023 volgde de uitspraak. Hierbij werden de Grootouders voor het Klimaat grotendeels in het gelijk gesteld. [De uitspraak is hier te lezen](#).

Klimaatmars Amsterdam

Op 12 november namen honderden Grootouders deel aan de grootste [Klimaatmars](#) in Nederland. Met de nieuwe hesjes, papaplu's en spandoeken waren we goed zichtbaar.

Grootouders in Zutphen luidden de noodklok van de Walburgiskerk

3. COMMUNICATIE

3.1 WEBSITE

De actief beheerde website, die in 2023 32.000 keer werd bezocht, is voor velen de eerste kennismaking met onze organisatie. Eind 2023 werd de website in een nieuwe vorm gegoten. We werden daarin ondersteund door Tijs Brugman (Online Greenbees) en Chris Wormhoudt (ClearCleanSimple).

Op de site wordt onder andere vermeld welke activiteiten voor de eerstkomende maanden op stapel staan. Er kan kennis worden genomen van onze doelstellingen en werkwijze. Het is ook een communicatiekanaal voor de lokale grootoudergroepen. Ze kunnen van elkaar zien waar ze mee bezig zijn en het is voor hen een plek om actiemateriaal te bestellen.

Daarnaast heeft het de functie van geheugen: de in het verleden gehouden acties, brieven die zijn verzonden aan politieke partijen en personen met invloed en door ons verzonden persberichten zijn op de website geplaatst. Artikelen over ons en interviews met een Grootouder in de landelijke of regionale pers, zijn terug te vinden bij "In de media".

3.2 NIEUWSBRIEVEN

De verzending van nieuwsbrieven per mail verliep in 2023 grotendeels volgens het gebruikelijke schema. In de anders rustige zomerperiode verzonden we twee extra nieuwsbrieven in het kader van de Campagne Verkiezingen. Eind 2023 waren er 4.501 abonnees.

Met de nieuwsbrief houden we onze achterban op de hoogte van de activiteiten en standpunten en wijzen we op relevante acties van anderen.

De nieuwsbrieven zijn terug te lezen op de [website](#).

3.3 SOCIALE MEDIA

Facebook

Onze [Facebookpagina](#) wordt actief bijgehouden, doorgaans worden er 2 à 3 nieuwe berichten per week geplaatst. Het aantal volgers is dit jaar toegenomen tot 2300.

Instagram en Mastodon

Dit jaar zijn we overgestapt van X (vh Twitter) naar Mastodon. De reden daarvoor is duidelijk: na de overname door Elon Musk is Twitter nog meer een vergaarbak van scheldpartijen en Russische trollen geworden. Daartussen horen de Grootouders niet thuis. Hier op [Mastodon](#) moet het aantal volgers uiteraard eerst weer groeien, we hebben nu 245 volgers.

Het aantal volgers op Instagram nam toe tot 1368. Instagram is te bereiken [via deze link](#).

LinkedIn

Ook [via dit kanaal](#) worden berichten en vacatures geplaatst. De berichten staan in chronologische volgorde, net als bij facebook. Wij hebben hier 686 volgers.

3.4 YOUTUBE

We hebben een [eigen YouTube-kanaal](#). Op dat kanaal zijn video's geplaatst van de Campagnes Verkiezingen en Toekomststoel, pleindemonstraties en interviews. Verder staan daar de opnames van de meeste webinars.

3.5 IN DE MEDIA

In 2023 werden een aantal artikelen over activiteiten van de Grootouders in de landelijke of regionale pers geplaatst, die [hier zijn terug te lezen](#).

Op 2 januari verscheen in NieuwWij een [verslag van Hans Beerends](#) over een bijeenkomst van enkele milieuorganisaties, waaronder de Grootouders, die eind december in de Dominicuskerk in Amsterdam had plaatsgevonden. Daarin vertelt hij over zijn drijfveren om actief te zijn voor het klimaat.

Op 18 januari verscheen in De Gelderlander [een interview](#) met twee Grootouders, die de lokale groep Arnhem hebben opgericht. Ook Omroep Gelderland [bestedde hier aandacht aan](#).

Het Parool berichtte over de klacht die we bij de Reclame Code Commissie indienden [tegen reclame-uitingen](#) van Corendon.

Trouw wijdde [een artikel](#) aan onze deelname aan de steundemonstratie van Extinction Rebellion op de A12 tegen subsidies voor fossiele brandstoffen. Grootouder Leny Cobben komt hierin aan het woord.

Amersfoortse grootouders

Op 14 april trad Grootouderpaar De Meijere uit Amersfoort met drie kleinkinderen op in de [talkshow van Nadia](#) op NPO1.

Op 21 april werd bestuurslid Philip Beekman geïnterviewd door het [Eindhovens Dagblad](#).

Op 26 april werd onze voorzitter Corina van Arnhem geïnterviewd door het online [magazine PlusOnline](#); in juli kwam ze aan het woord in de periodiek van de [KBO-PCOB](#).

Eco-hydroloog Flip Witte schreef over droogte in het tijdschrift PUUR van Natuurmonumenten. Daarbij noemde hij onze naam wat vervolgens een opvallend aantal aanmeldingen opleverde.

In de [Posthoorn](#) (Den Haag) beschreef Dyonne Piët-Steijns in augustus waarom ze zich aansloot bij de Grootouders nadat ze oma werd.

In september vertelt Hermien de Meijere in [Amersfoort Duurzaam](#) waarom ze duurzamer gingen leven. Citaat: 'Wij hebben er vroeger zelf ook maar op los gevlogen met het vliegtuig. We wisten niet beter. Maar toen mijn man zich erin ging verdiepen,

schrok hij zich wezenloos. Het gaat niet goed met de wereld. Hij is natuurkundige, dus hij begrijpt wat meer van onderzoeken en rapporten over klimaatverandering. We besloten in actie te komen'.

In het dagblad Trouw verscheen in september een [ingezonden](#) brief door Mieke Ankersmid, over grootouders die de A12 demonstraties in Den Haag steunden.

In het FD verscheen in oktober een [column](#) die was gebaseerd op een interview met Grootouder Leny Cobben.

Groningse Grootouders schreven in november een opiniestuk over Black Friday voor [Haren - De Krant](#).

Eerste kerstdag werd [een radioprogramma uitgezonden](#) door Omrop Fryslan over de Grootouders voor het Klimaat. De opnames zijn gemaakt tijdens het flyeren voor de verkiezingen en tijdens een interview met onze voorzitter Corina van Arnhem. Het programma duurt 2 uur en is grotendeels in het Fries, de laatste 25 minuten gaan over de Grootouders en zijn grotendeels in het Nederlands.

4. BEWUSTWORDING

4.1 WEBINARS EN LEZINGEN

In de loop van het jaar werden negen webinars gehouden waarbij het aantal deelnemers varieerde tussen 80 en 180.

- Journalist Sander Heijne begon dit jaar de serie met een webinar over Economie en Klimaatcrisis.
- Prof. Linda Steg, hoogleraar omgevingspsychologie, over hoe je de mensen meekrijgt bij de noodzakelijke veranderingen.
- Geograaf Dr. Ko van Huissteden over het smelten van de permafrost.
- Sarah Oeij, V.N. Jongerenvertegenwoordiger Duurzame Ontwikkeling voor Nederland en Geert Noordzij, gemeenteraadslid in Amsterdam, over de stem van de volgende generaties.
- Alman Metten, econoom en voormalig Europarlementariër, over de omvang van de fossiele subsidies, en hoe we daarvan af komen.
- Prof. dr. Hans Opschoor en dr. Sander de Bruyn bespraken de vraag: "Groei of krimp of iets anders?"
- Prof. Annelies Huygen, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht en senior onderzoeker energietransitie bij TNO besprak de transitie naar duurzame lokale energiesystemen en de rol van energie-coöperaties.
- Olof van der Gaag, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie, besprak hoe het thema 'energie en klimaat' in de verkiezingsprogramma's werd behandeld.
- Bestuursleden Bert Metz en Philip Beekman lichtten de campagne Wind en Zon zijn van Ons toe.

De meeste webinars zijn terug te kijken via [ons Youtube-kanaal](#).

*Jan van de Venis (Lab/Toekomstige Generaties)
met ambassadeur Margriet Vromans*

Dolf Jansen in actie

4.2 INSPIRATIEDAG

Dinsdag 26 september waren ruim 100 deelnemers aanwezig op de [inspiratiedag in het Johannescentrum](#) in Utrecht

Ambassadeur Margriet Vroomans ging in gesprek met Jan van de Venis, jurist en waarnemend Ombudspersoon LAB/Toekomstige Generaties.

Via een presentatie nam Jan ons mee in zijn verhaal. Hoe het recht en mensenrechten kunnen werken vóór duurzame ontwikkeling en de mooiste mogelijke toekomst voor ál het leven.

Wat bleef hangen was zijn uitspraak: “Wij zijn Natuur; welke van onze genen aan- en uitgezet worden, wordt voor een groot deel bepaald door de kwaliteit van onze omgeving”.

Hij noemde ook het 7th Generations Principle: volgens oude culturen hebben wij de wereld slechts in bruikleen. Zij denken bij elke maatschappelijke beslissing die genomen wordt, zeven generaties vooruit.

Hierna was de beurt aan Dolf Jansen met een flitsend optreden.

Het middagprogramma bood de volgende workshops en presentaties: Hoe voer je een Klimaatgesprek door stichting Klimaatgesprekken, Inleefoefening Toekomstige Generaties door Lab/Toekomstige Generaties, hoe start je een lokale groep (GvhK), presentatie van de campagnes Wind & Zon, verkiezingen en Toekomststoel en een zangworkshop “Klimaatliederen”.

Ook presenteerden de verschillende werkgroepen zich, zodat bezoekers zich een beeld kunnen vormen van hun activiteiten en zich zo mogelijk erbij aansluiten. Extra handen en meedenkers zijn altijd nodig

5. LOKALE GROEPEN

In 2023 is het aantal lokale groepen ongeveer verdubbeld tot 38. Alle lokale groepen zijn te bereiken op een [eigen deel van onze website](#).

De lokale groepen organiseren hun eigen activiteiten op lokaal niveau, afgestemd op de plaatselijke situatie en mogelijkheden.

Naast de overhandiging van de Toekomststoel aan de landelijke fracties van de politieke partijen werd de Toekomststoel ook door een aantal lokale groepen aangeboden aan de eigen gemeenteraad.

Een activiteit waar bijna alle lokale groepen aan meededen, was de [Dag van de Urgentie](#) op 24 juni. In 16 gemeenten werden om 12 uur de Noodklokken voor het Klimaat geluid. Gevolgd door een toespraak waarin de overheid werd opgeroepen om de afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs na te komen.

Eveneens waren vrijwel alle lokale groepen betrokken bij acties in verband met de landelijke verkiezingen in november. Hier ging het meestal om het bemensen van een stand in een winkelgebied. Daarbij werden gesprekjes aangeknoopt en flyers uitgedeeld. In Vlissingen waren [Zeeuwse Grootouders creatief bezig](#) op het strand.

Hieronder een bloemlezing van een aantal lokale activiteiten.

AMERSFOORT

Bij de start van de [Week voor de Toekomstige Generaties](#) organiseerde de grootoudergroep in Amersfoort samen met het Humanistisch Verbond Eemland een avond onder de titel "Klimaatverandering: hoe komen we tot ander gedrag?" Klimaatpsycholoog Reint Jan Renes (Hogeschool van Amsterdam) nam de meer dan 70 deelnemers mee in de mechanismes die ander gedrag stimuleren of juist hinderen. De term van de avond was "ecologische hand(af)druk". [Wat dat betekent valt te lezen in het verslag.](#)

AMSTERDAM

Op 12 maart 2023 was er een bijzondere viering in de Dominicuskerk, met het Klimaat als hoofdpersoon. Er waren drie bevlogen toespraken van Klimaat-activisten. [Zie en hoor](#) op 11 minuten Ingeborg, op 35 minuten de lezing van Frits en op 48 minuten de overweging van Eva, een van de pastores en ook betrokken bij [de blokkade van de kolentreinen](#) in de Amsterdamse haven. Ook deze viering laat zien dat de onderstroom groeiende is.

DE BILT/BILTHOVEN

Op zondag 8 oktober gaf Marianne Houkamp een lezing in de Woudkapel over haar klimaatactivisme. Tijdens de goed bezochte bijeenkomst vertelde ze wat haar raakt, beweegt en inspireert om zich in te zetten voor een leefbare aarde voor alle kleinkinderen. Marianne Houkamp is moeder, grootmoeder en klimaatactivist. Na haar pensioen in 2022 werd zij actief in de klimaatbeweging, voerde actie met Extinction Rebellion en startte in Bilthoven een lokale groep van Grootouders voor het Klimaat.

DEVENTER - ZUTPHEN

In Zutphen overhandigden grootouders de toekomststoel aan de gemeenteraad. In Deventer hingen de grootouders een 8 meter lang spandoek op in de binnenstad met de oproep: KIES VOOR HET KLIMAAT: STEM VOOR JE KLEINKINDEREN.

GOOISE MEREN

Op zaterdag 3 juni stonden de Grootouders met een kraam op het energiefestival in het gemeentehuis van Gooise Meren in Bussum. Dit werd georganiseerd door energiecoöperatie **Wattnu** ter ere van haar 10-jarig bestaan. We spraken een groot aantal geïnteresseerden en deelden posters uit. Een gelegenheid voor ons om zichtbaar te zijn.

GRONINGEN

Vrijdag 23 november ging de lokale groep Grootouders voor het Klimaat naar het centrum van Groningen om te protesteren tegen het fenomeen 'Black Friday'.

Volgens de groep moeten producten meer hergebruikt worden, in plaats van dat er iets nieuws gekocht wordt. Grootouders voor het Klimaat roept daarom op om Green Friday als alternatief aan te houden. De activisten trokken vanaf het Groninger Museum de stad in om het winkelend publiek te wijzen op de alternatieven.

HAARLEM EN DEN BOSCH

De lokale groepen in [Haarlem](#) en [Den Bosch](#) strijden om de eer, de meest actieve lokale groep te zijn, elk met een aantal activiteiten. In Den Bosch laten de grootouders zich wekelijks zien in het winkelgebied. In Haarlem nemen de grootouders actief deel aan de lokale klimaatcoalitie.

HARDERWIJK

Zaterdag 14 oktober liep deze nieuwe groep met 7 mensen de eerste stille demonstratie door de binnenstad van Harderwijk. Het was een publieksvriendelijke actie om bekendheid te geven aan de beweging.

Met het spandoek "Een leefbare aarde voor alle kleinkinderen" en hesjes, die waren gemaakt van Grootouderposters. Als mensen er open voor stonden, kregen ze een kaart "Geef je kleinkind het mooiste cadeau, een leefbare wereld".

WEST-FRIESLAND

Drie à vier keer per jaar organiseert deze groep, samen met Operatie Klimaat West-Friesland en de Jongerenadviesraad West-Friesland, een bijeenkomst voor belangstellenden. Onderwerpen die aan bod zijn gekomen, zijn "de eetbare tuin" met schrijfster Madelon Oostwoud en "hergebruik plastic" met Edwin Ter Velde van Clean2Anywhere. Deze laatste vertelde hoe hij plastic afval gebruikt als grondstof voor het maken van scheepjes op basis van modellen uit de 17e eeuw. Hiermee maakt hij zich sterk voor het ontwikkelen van een circulaire maatschappij.

Uiteraard is PR een belangrijk ingrediënt voor succes. [Zie hier wat NHNieuws erover schrijft.](#)

WATERLAND

In de Broekerkerk in Broek in Waterland gaf Bas Eickhout (Europarlementariër van GroenLinks) een klimaatlezing. Hij besteedde veel aandacht aan de rol van de EU. De lokale Grootoudergroep was aanwezig met een marktkraam, samen met Oma's for Future en de Groene Kerken die deel uitmaken van de Klimaatcoalitie Waterland.

ZEELAND

Wie niet in de gelegenheid was om mee te lopen in de grote Klimaatmars op 12 november in Amsterdam kon ook terecht in deze provincie. De Zeeuwse Grootouders voor het Klimaat organiseerden op de dinsdagen 7, 14 en 21 november klimaatmarsen in Goes en op donderdag 16 november in Middelburg. De data zijn gekozen op de dagen van drukke weekmarkten in die steden. Ze voerden een spandoek mee met daarop een foto van de strandtekening die door grootouders was gemaakt op het strand van Vlissingen.

Jongerenklimaatmars

Grootouders voor het gebouw van de Reclame Code Commissie samen met Fossielvrij

6. SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES

GROEN PENSOEN

Onze werkgroep Groen Pensioen werkt samen met o.a. Fossielvrij en Stichting Groen Pensioen. In 2023 zijn er activiteiten richting het Pensioen Fonds Zorg en Welzijn geweest. Dit grote pensioenfonds heeft nog steeds relatief grote investeringen in fossiele ondernemingen. Een overzicht van de contactmomenten met het PFZW is [hier te vinden](#).

JONGERENKLIMAATMARS UTRECHT

Op 26 mei namen wij deel aan de JongerenKlimaatmars in Utrecht, georganiseerd door Fridays4Future. Namens Grootouders voor het Klimaat sprak Grootouder Marlies Gommers [op het podium de jongeren toe](#).

CORENDON

Bij [de actie tegen misleidende reclame](#) door Corendon traden we op samen met Reclame Fossielvrij NL.

KRIMP SCHIPHOL

Bij de demonstratie voor de krimp van Schiphol werd samengewerkt met Milieudefensie.

LOKAAL

Ook lokale grootoudergroepen werkten, bij enkele van de door hen georganiseerde activiteiten, samen met andere lokale organisaties.

7. AMBASSADEURS

In 2023 kwam er een kleine verandering in de groep prominente mensen die [als ambassadeurs van onze Stichting](#) optreedt door het terugtreden van Herman Philipse en toetreden van Rosi Braidotti en Margriet Vroomans. We worden nu ondersteund door, in alfabetische volgorde:

Hedy d'Ancona

Rosi Braidotti

Jacqueline Cramer

Gerda Lenten Havertong

Irene von Lippe Biesterfeld

Ed Nijpels

Joos Ockels

Hans Opschoor

Jan Terlouw

Pier Vellinga

Margriet Vroomans

Herman Wijffels

Ambassadeur Margriet Vroomans trad op als gespreksleider op onze inspiratiedag op 26 september in Utrecht. Daar interviewde zij gastspreker en Ombudspersoon Jan van de Venis van Lab/Toekomstige Generaties.

Ambassadeur Gerda LentenHavertong nam samen met haar 14-jarige kleindochter op 5 november deel aan het programma "Stad van de Toekomst" in het Omniversum/Museon in Den Haag. [Daar ging zij in gesprek met kinderen en hun grootouders.](#)

8. INTERNE ORGANISATIE

Het bestuur van de Stichting bestond in 2023 uit:

Corina van Arnhem,
Tzummarum (voorzitter en politiek)

Margriet Goddijn,
Amsterdam (secretaris)

Philip Beekman,
Eindhoven (penningmeester en
ledenadministratie)

Hans van Dijk,
Amersfoort (communicatie, tot september
2023)

Marlies Gommers,
Gorssel (campagnes)

Bert Metz,
Voorburg (inhoudelijke verdieping)

Ad Juriaanse,
Bilthoven (organisatieontwikkeling,
vanaf november 2023)

Bij de uitvoering van onze plannen zijn veel vrijwilligers betrokken. Wij hebben daarom een groot deel van het werk georganiseerd in de vorm van [werkgroepen](#).

- Regionale/Lokale activiteiten
- Politiek
- Lezingen/Webinars
- Groen Pensioen
- Internationale samenwerking
- Kinderboeken
- Voedselbos
- Ambassadeurs
- Pleindemonstraties
- Communicatie

De nieuwsbrieven en dit jaarverslag zijn tot stand gekomen onder regie van vrijwilliger **Koos van den Beukel**.

Onze website, Mastodon en Instagram worden beheerd door vrijwilliger **Ted Ages** en de facebookpagina en LinkedIn door **Lowie van Liere**.

Het secretariaat van de Grootouders wordt ondersteund door vrijwilliger **Addie Niesthoven** en **Marijke van der Kleij**. Zij zijn de personen waarmee mensen die ons per mail benaderen het eerst in aanraking komen.

BIJLAGE: STATISTISCHE GEGEVENS

A. BEKENDHEID

Aantal betrokken grootouders:

MAATSTAF	2022	2023	MUTATIE
Manifest getekend	2.923	3.227	+ 304
Nieuwsbrief abonnees	3.520	4.501	+ 981
Facebook volgers	1.986	2.300	+ 314
Instagram volgers	1.057	1.368	+ 311
X volgers	1.400	1.523	+ 123
LinkedIn volgers	380	686	+ 386
Website gebruikers	17.100	32.000	+14.900
Totaal aantal betrokkenen	7.259	9.063	+ 1.804

B. FINANCIËEL

De inkomsten en uitgaven over 2023 bedroegen:

INKOMSTEN	€		UITGAVEN	€
Banksaldo 1-1-2023		32.503		
Donaties	36.288	36.288	Bestuur	1.669
			Wg Communicatie	101
			Secretariaat/Bank	1.469
			IT-kosten	3.863
				7.102
			Inspiratiedag	5.209
			Kosten lokale groepen	822
			Wg Lezingen	31
Europese Grootouders	1.154	1.154	Wg Internationaal	249
				6.311
			Verkiezingscampagne	19.290
Omzet artikelen	804		Actiematerialen	3.746
Omzet brievenboek	624		Kosten brievenboek	1.098
Toekomststoel	2.300		Toekomststoel	2.346
Wind en Zon	5.250		Campagne Wind en Zon	1.410
		8.978		27.890
			Banksaldo 31-12-2023	37.620
Totaal		78.923		78.923

Per 31 december 2023 bestaan de volgende verplichtingen:

- Wind en Zon € 3.840; we verwachten hogere uitgaven in 2024, met name voor publiciteit
- Europese Grootouders € 1.154; specifieke subsidie in depot
- Eindvoorraad
Per 31 december 2023 was er nog een voorraad van 76 jubileumboekjes. Berekend tegen de drukkosten van 7 Euro per stuk, is de waarde hiervan 532 Euro. De waarde van de voorraad buttons bedraagt 117 Euro en er is nog een toekomststoel klein formaat, 70 Euro.

COLOFON

Redactie: Koos van den Beukel i.s.m. werkgroep Communicatie

Ontwerp: Thymo Rijnveld / Your Creators

Contact: info@grootoudersvoorhetklimaat.nl

